

Warszawa, 17-09-2026 r.

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur

KMPT.570.25.2026.JJ

**Raport Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur z rewizytacji
Policyjnej Izby Dziecka w Rzeszowie**

I. Mandat Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur

1. Zgromadzenie Ogólne ONZ 18 grudnia 2002 r. przyjęło Protokół fakultatywny do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania (dalej: OPCAT)¹.

2. OPCAT ustanowił system regularnych wizyt prewencyjnych w miejscach pozbawienia wolności. Wizyty te są przeprowadzane przez niezależne organy: Podkomitet ONZ ds. Prewencji Tortur (SPT)² i krajowe mechanizmy prewencji. W Polsce funkcję krajowego mechanizmu prewencji wykonuje Rzecznik Praw Obywatelskich za pomocą funkcjonującego w Biurze RPO Zespołu – Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur (dalej: KMPT, Krajowy Mechanizm)³.

3. KMPT ma dostęp do wszystkich „miejsc zatrzymań” w rozumieniu OPCAT. Są to wszystkie miejsca pozostające pod jurysdykcją i kontrolą państwa-strony, gdzie przebywają lub mogą przebywać osoby pozbawione wolności na podstawie polecenia

¹ Zob. Protokół fakultatywny do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192). Nazwa w języku angielskim: Optional Protocol to the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (OPCAT).

² Subcommittee on Prevention of Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (SPT), <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/spt>.

³ Zob. art. 1 ust. 4 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2024 r. poz. 1264).

organu władzy publicznej bądź za jego namową, zgodą lub przyzwoleniem⁴. Z kolei przez „pozbawienie wolności” OPCAT rozumie „jakąkolwiek formę zatrzymania lub uwięzienia bądź umieszczenia osoby w publicznym lub prywatnym miejscu odosobnienia, którego osobie tej nie wolno z własnej woli opuszczać, na mocy polecenia jakiejkolwiek władzy sądowej, administracyjnej lub innej”⁵.

4. Wizytacje KMPT są niezapowiedziane. W czasie wizytacji członkowie KMPT mają dostęp do wszystkich pomieszczeń, instalacji i urzędzeń, mogą odbyć poufną rozmowę z wybraną przez siebie osobą (zarówno osobą pozbawioną wolności, jak i członkiem personelu lub inną osobą), mają dostęp do dokumentacji i nagrań z monitoringu wizyjnego⁶. Mają też prawo rejestrowania dźwięku lub obrazu w miejscach, w których przebywają osoby pozbawione wolności, za zgodą osób, które będą rejestrowane⁷. Spostrzeżenia KMPT opierają się więc na różnych źródłach, m.in. własnych obserwacjach, przeprowadzonych rozmowach, analizie dokumentacji i zapisów monitoringu⁸.

5. Wizytacja KMPT w miejscu pozbawienia wolności ma charakter zapobiegawczy i stanowi uzupełnienie prac SPT. Krajowy Mechanizm nie jest organem śledczym. Nie rozpatruje też skarg⁹. Celem wizytacji KMPT jest identyfikowanie czynników zwiększających ryzyko wystąpienia tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego i poniżającego traktowania albo karania osób pozbawionych wolności oraz przedstawienie zaleceń mających na celu ich wyeliminowanie.

6. Formułując swoje wnioski i zalecenia, KMPT bierze pod uwagę międzynarodowe standardy praw człowieka, w szczególności standardy ONZ¹⁰.

7. Podstawą systemu zapobiegawczego stworzonego przez OPCAT jest dialog między KMPT i odpowiednimi władzami, zmierzający do poprawy sytuacji¹¹.

8. Osoby i organizacje, które zdecydowały się na przekazanie Krajowemu Mechanizmowi informacji, nie mogą ponieść z tego tytułu jakiejkolwiek sankcji lub

⁴ Zob. art. 4 ust. 1 OPCAT.

⁵ Zob. art. 4 ust. 2 OPCAT.

⁶ Zob. art. 20 OPCAT.

⁷ Zob. art. 13 ust. 1a ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich.

⁸ Szczegółowy opis metod pracy KMPT można znaleźć w raportach rocznych RPO z działalności KMPT. Zob. np. Raport RPO z działalności w Polsce KMPT w 2024 r., Część II – Metodologia i zakres prac KMPT.

⁹ Zob. Dziewiąte Sprawozdanie Roczne SPT z 22 marca 2016 r., CAT/OP/C/57/4, Aneks do sprawozdania, część II, p. 6. Zob. również publikację Biura Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka pt. „Preventing Torture. The Role of National Preventive Mechanisms. A Practical Guide”, Professional Training Series No. 21, United Nations High Commissioner for Human Rights, Nowy Jork i Genewa 2018, s. 4-6.

¹⁰ Zob. art. 19 pkt b OPCAT.

¹¹ Zob. art. 22 OPCAT.

uszczerbku, niezależnie od tego, czy udzieliły KMPT informacji prawdziwej lub fałszywej (zakaz represji)¹².

II. Wprowadzenie

9. W dniach 3 i 6 sierpnia 2026 r. przedstawiciele KMPT przeprowadzili rewizytację Policyjnej Izby Dziecka w Rzeszowie (dalej: PID, Izba, placówka). Jej celem było zweryfikowanie stopnia realizacji zaleceń wydanych w następstwie wizytacji placówki przeprowadzonej w dniu 29 sierpnia 2025 r.¹³

10. W skład zespołu wizytującego wchodził: Marcin Imszenik (dr nauk prawnych), Krzysztof Homa (prawnik) oraz Justyna Jóźwiak (dr nauk społecznych w zakresie socjologii).

11. W czasie wizytacji przedstawiciele KMPT przeprowadzili wstępną rozmowę z kom. Janem Lewko – kierownikiem Policyjnej Izby Dziecka w Rzeszowie, porozmawiali w warunkach poufności z nieletnimi przebywającymi w Izbie, zapoznali się z prowadzoną na miejscu dokumentacją oraz nagraniami z monitoringu. Na koniec wizyty delegacja KMPT przekazała swoje wstępne uwagi kierownikowi PID.

12. Niniejszy raport omawia stopień realizacji zaleceń wydanych podczas wizytacji placówki w 2025 r. (pkt IV) oraz inne kwestie – budzące obawy, istotne z punktu widzenia prewencji tortur i innych form okrutnego, niehumanitarnego i poniżającego traktowania albo karania (pkt V).

III. Charakterystyka placówki

13. Policyjna Izba Dziecka w Rzeszowie funkcjonuje w ramach Wydziału Konwojowego Komendy Wojewódzkiej Policji w Rzeszowie.

14. Placówka może przyjąć 15 nieletnich. W dniach wizytacji w PID przebywało dwóch nieletnich.

15. Od ostatniej wizytacji KMPT nie stosowano w placówce środków przymusu bezpośredniego. Nie odnotowano także zdarzeń nadzwyczajnych.

16. Co roku Izba kontrolowana jest przez sędziego Sądu Rejonowego w Rzeszowie. Ostatnie sprawozdanie z kontroli przeprowadzonej w dniu 9 marca 2026 r.

¹² Zob. art. 21 ust. 1 OPCAT.

¹³ Zob. Raport Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur z wizytacji Policyjnej Izby Dziecka w Rzeszowie z dnia 18 listopada 2025 r., KMPT.570.26.2025.RKU. Dostęp na stronie: <https://bip.brpo.gov.pl/pl/kmpt/wizytacja-kmpt-w-policyjnej-izbie-dziecka-w-rzeszowie>.

zawiera pozytywną ocenę funkcjonowania PID, bez zaleceń. Wg sędziego Izba spełnia odpowiednie standardy europejskie.

17. Aktualne pozostają problemy systemowe takie jak: brak obligatoryjnych badań lekarskich wszystkich nieletnich przed ich umieszczeniem w izbie, dokumentowanie obrażeń zgodnie z zaleceniami Protokołu Stambulskiego¹⁴, dostęp do obrońcy od początku zatrzymania, odstąpienie od noszenia munduru przez funkcjonariuszy pełniących rolę wychowawców w policyjnych izbach dziecka, nadużywanie przez funkcjonariuszy Policji prewencyjnego stosowania kajdanek wobec osób zatrzymanych, szczególnie w czasie ich konwojowania, oraz brak wytycznych postępowania z zatrzymanymi transpłciowymi¹⁵.

IV. Stan realizacji zaleceń

18. W raporcie z wizytacji placówki w sierpniu 2025 r. KMPT rekomendował Kierownikowi PID w Rzeszowie¹⁶:

19. ***Odstąpienie od zadawania pytań ankietowych na temat czynów karalnych – zalecenie częściowo zrealizowane.***

20. Podczas poprzedniej wizytacji delegacja KMPT, analizując dokumentację nieletnich, natrafiła na wpisy mogące świadczyć o rozpytywaniu nieletnich przez funkcjonariuszy pracujących w PID na okoliczność popełnionego przez nich czynu karalnego.

21. W trakcie rewizytacji ustalono, że z dokumentacji usunięto jedno problematyczne pytanie „Dlaczego dopuściłeś się czynów karalnych?”, natomiast dwa pozostałe wpisy (dokończenie zdania „To co zrobiłem ...” oraz udzielenie odpowiedzi na pytanie „Jak oceniasz swoje postępowanie” zawarte w dokumencie pn.: Ankieta do samodzielnego wypełnienia przez nieletniego – ankieta dobrowolna) nadal stanowiły część arkuszy wypełnianych przez nieletnich.

22. W odpowiedzi na raport udzielonej przez Komendanta Wojewódzkiego Policji w Rzeszowie z dnia 16 grudnia 2025 r. (dalej: odpowiedź KWP w Rzeszowie na

¹⁴ Zob. Protokół stambulski: Podręcznik skutecznego dochodzenia i dokumentowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania (wydanie z 2022 r.). Dokument w języku polskim dostępny na stronie: <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-protokol-stambulski-nowa-wersja-tlumaczenie-ms-odpowiedz-kolejna>.

¹⁵ Zob. Raport KMPT z wizytacji Policyjnej Izby Dziecka w Rzeszowie z dnia 18 listopada 2025 r., KMPT.570.26.2025.RKU, str. 3-6.

¹⁶ Tamże, str. 12-13.

raport)¹⁷ podkreślono, że udział nieletnich umieszczonych w Policyjnej Izbie Dziecka Wydziału Konwojowego KWP w Rzeszowie w pytaniach ankietowych jest dobrowolny i na każdym etapie nieletni może odmówić udzielenia odpowiedzi na postawione pytania, jak również udziału w wypełnieniu ankiety.

23. Analiza losowo wybranych ankiet wypełnionych przez nieletnich wykazała, że niektóre z nich nie były wypełnione, w innych na kwestionowane przez KMPT treści nieletni jednak odpowiadali (np. na dokończenie zdania „To co zrobiłem ...” wpisano odpowiedź: „było złe i głupie”, „nic nie zrobiłem” – obydwaj nieletni przebywali w PID w związku z podejrzeniem popełnienia poważnego czynu karalnego).

24. W ocenie KMPT wszelkie informacje, przemyślenia i opinie nieletniego dotyczące czynów karalnych powinny być wyrażane przy zapewnieniu mu odpowiednich gwarancji (m.in. obecności opiekuna prawnego, obrońcy itp.) i dlatego nie powinny być pozyskiwane od nieletnich w PID. Szerzej temat nieformalnych/swobodnych rozmów/rozpytań pomiędzy funkcjonariuszami a osobami zatrzymanymi przedstawiono w pkt. 59-65.

25. **KMPT zaleca usunięcie z ankiet wypełnianych przez nieletnich (nawet jeśli są one dobrowolne) pytań i obszarów dotyczących czynów karalnych.**

26. ***Zapewnienie, by dokumentacja medyczna nieletnich nie była dostępna dla funkcjonariuszy Policji, poza zaleceniami niezbędnymi do sprawowania nad nimi właściwej opieki w PID – zalecenie częściowo zrealizowane.***

27. W trakcie rewizytacji ustalono, że w PID mogą pozostawać kopie dokumentów dotyczących wcześniejszego leczenia psychiatrycznego, samouszkodzeń lub prób samobójczych nieletnich. Uzasadniano to koniecznością zapewnienia funkcjonariuszom wiedzy o ryzyku autoagresji.

28. W losowo wybranych teczkach nieletnich, przedstawiciele KMPT nie natrafili na dokumentację medyczną (oprócz typowych zaświadczeń lekarskich o braku przeciwwskazań medycznych do przebywania w policyjnej izbie dziecka). Z ustaleń poczynionych na miejscu wynikało, że nieletni opuszczający izbę zabiera taką dokumentację ze sobą.

29. **KMPT zwraca uwagę, że funkcjonariusze Policji nie są uprawnieni do otrzymania dokumentacji medycznej pacjenta bez jego zgody i zaleca odstąpienie od praktyki gromadzenia i przechowywania dokumentów**

¹⁷ Zob. Odpowiedź Komendanta Wojewódzkiego Policji w Rzeszowie z dnia 17 grudnia 2025 r. na raport KMPT: <https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/2026-04/Odpowied%C5%BA%20-%20PID%20Rzesz%C3%B3w%202025.pdf>.

i informacji nieletnich na temat udzielanych im świadczeń zdrowotnych i stanu zdrowia.

30. **Wyznaczenie niemonitorowanego pomieszczenia do spotkań nieletnich z adwokatem lub radcą prawnym albo stosowanie przesłon na kamerę znajdującą się w tym pomieszczeniu – zalecenie zrealizowane.**

31. W analizowanym okresie (od zakończenia poprzedniej wizytacji do rewizytacji) w PID nie odbywały się spotkania z adwokatami lub radcami prawnymi. W razie zaistnienia takiej sytuacji do spotkań wyznaczono pokój niemonitorowany.

32. **Modernizację miejsca do spędzania przez nieletnich czasu na świeżym powietrzu, w szczególności przez wyposażenie w ławkę oraz co najmniej częściowe zadaszenie – zalecenie niezrealizowane.**

33. Podczas poprzedniej wizytacji delegacja KMPT podkreśliła, że miejsce do spędzania przez nieletnich czasu na świeżym powietrzu w wizytowanej placówce nie spełnia międzynarodowych standardów określonych m.in. przez Europejski Komitet do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu - CPT¹⁸ (pole spacerowe otaczają wysokie mury, zabezpieczone od góry drutem kolczastym, brak na nim zadaszenia, ławki do siedzenia, zieleni oraz urządzeń do ćwiczeń, poza zamontowanym jednym koszem do gry w koszykówkę).

34. Do czasu rewizytacji nic się nie zmieniło w tym zakresie. W sytuacji, gdy nieletni chciałby usiąść podczas pobytu na placu spacerowym udostępniane jest mu krzesło. Natomiast podczas deszczowych dni zajęcia rekreacyjne odbywają się na korytarzu Izby.

35. **KMPT ponownie zaleca modernizację miejsca do spędzania przez nieletnich czasu na świeżym powietrzu, w szczególności przez wyposażenie w ławkę oraz co najmniej częściowe zadaszenie.**

36. **Wyposażenie Izby w jednorazowe maty/dywaniki papierowe – zalecenie niezrealizowane.**

37. Izba nie wykorzystuje i nie posiada jednorazowych mat/dywaników papierowych. W odpowiedzi KWP w Rzeszowie na raport KMPT wyjaśniono, że pomieszczenie do sprawdzenia prewencyjnego nieletnich w PID w Rzeszowie wyposażone jest w wykładzinę dywanową, która jest systematycznie odświeżana, a pomieszczenie ozonowane. Ponadto przed przystąpieniem do czynności związanych

¹⁸ Zob. Nieletni pozbawieni wolności na podstawie prawa karnego, Wyciąg z Dwudziestego Czwartego Raportu Ogólnego, opublikowany w 2015 r., par. 108. Standardy CPT dostępne są na stronie: <https://www.coe.int/en/web/cpt/standards>.

ze sprawdzeniem prewencyjnym nieletni otrzymuje obuwie zastępcze oraz odzież zastępczą. Zaznaczono także, że nieletni w czasie sprawdzenia prewencyjnego, które odbywa się dwuetapowo posiada cały czas obuwie, nie ma momentu, w którym nieletni mieliby stawać stopami bez założonego obuwia czy skarpet na posadce. W związku z tym uznano, że mając na względzie taki sposób postępowania, używanie dodatkowych podkładów flizelinowych na obecnie położoną wykładzinę dywanową nie miałyby zastosowania praktycznego.

38. W trakcie wizytacji ustalono jednak, że w toku czynności nieletni zdejmuje zarówno obuwie, jak i skarpety przed otrzymaniem kłapek zastępczych.

39. W ocenie Krajowego Mechanizmu nie można wykluczyć sytuacji, w których zdjęcie obuwia i skarpet będzie konieczne w celu przeprowadzenia rewizji nieletniego. Praktyki takie są stosowane przez funkcjonariuszy większości służb. Zakup i używanie jednorazowych podkładów nie stanowi znacznego obciążenia finansowego, a jednocześnie zapewnia bezpieczny i higieniczny sposób przeprowadzania czynności sprawdzających. Ponadto, z dokumentacji Izby udostępnionej podczas wizytacji wynika, że od 2026 r. przeprowadzano dezynfekcję jedynie pomieszczenia WC, a także obuwia dla zatrzymanych.

40. **KMPT zaleca wyposażenie Izby w jednorazowe maty/dywaniki papierowe.**

41. ***Udostępnianie nieletnim dziewczętom środków menstruacyjnych w toaletach na czas ich pobytu w Izbie – zalecenie niezrealizowane.***

42. Tak samo jak podczas poprzedniej wizytacji, w toaletach nie było środków menstruacyjnych dla dziewcząt. Znajdowały się one w magazynie i były wydawane przez funkcjonariuszy na prośbę nieletnich. W odpowiedzi KWP w Rzeszowie na raport KMPT z 2025 r. podkreślono, że „... z uwagi na bezpieczeństwo nieletnich, poszanowanie prywatności oraz zachowanie należytego porządku sanitarnego przedmiotowe środki przechowywane są w miejscu bezpiecznym, do którego dostęp nieletni mają o każdej porze dnia i nocy”.

43. Zdaniem KMPT takie rozwiązanie jest niewystarczające. Środki menstruacyjne nie są produktami zagrażającymi bezpieczeństwu placówki. Dla wielu dziewcząt menstruacja jest zawstydzającym doświadczeniem, które wiąże się ze strachem i wykluczeniem. Nieletnie powinny mieć możliwość skorzystania ze środków menstruacyjnych w sposób bezpośredni, bez konieczności proszenia o to funkcjonariuszy, szczególnie, że w PID służbę pełnią w większości mężczyźni. Brak nieskrępowanego dostępu do odpowiednich środków higienicznych często zmusza dziewczęta do radzenia sobie w inny sposób, co może prowadzić do niewygodnych, upokarzających, a często nawet groźnych dla zdrowia praktyk.

44. **KMPT zaleca wyposażenie toalet w środki menstruacyjne.**

45. ***Odnutowywanie skarg w rejestrze – brak możliwości oceny realizacji zalecenia.***

46. Jak ustaliła delegacja KMPT od czasu ostatniej wizytacji nieletni nie składali żadnych skarg i wniosków.

47. ***Przegląd i aktualizację danych teleadresowych oraz informacji na temat działalności urzędów i instytucji, do których mogą zwrócić się nieletni w przypadku naruszenia ich praw – zalecenie częściowo zrealizowane.***

48. Podczas poprzedniej wizytacji delegacja KMPT zwróciła uwagę na nieaktualne informacje zamieszczone w wykazie instytucji stojących na straży praw człowieka, np. dane o Dziecięcym Telefonie Zaufania przy Rzeczniku Praw Dziecka oraz nieużywanym już przez Biuro RPO adresie mailowym (biurorzecznika@brpo.gov.pl).

49. Jak ustaliła delegacja KMPT, poprawiono dane dotyczące Dziecięcego Telefonu Zaufania, natomiast w dalszym ciągu istnieje nieaktualny już adres mailowy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich (biurorzecznika@brpo.gov.pl). Od kilku lat możliwości mailowego zgłoszenia sprawy do RPO zastąpiono specjalnym formularzem dostępnym na stronie:

https://formularze.brpo.gov.pl/formularz_kontaktowy?department=other.

50. **KMPT zaleca usunięcie z wykazu instytucji stojących na straży praw człowieka nieaktualnego adresu mailowego Biura Rzecznika Praw Obywatelskich (biurorzecznika@brpo.gov.pl) i zastąpienie go informacją na temat możliwości zgłoszenia sprawy do RPO za pomocą specjalnego formularza dostępnego na stronie:**

https://formularze.brpo.gov.pl/formularz_kontaktowy?department=other.

51. ***Cykliczne włączanie do programów szkoleniowych funkcjonariuszy zagadnień związanych m.in. z: rozpoznawaniem przejawów tzw. drugiego życia, komunikacją interpersonalną, umiejętnością radzenia sobie w sytuacjach trudnych i konfliktowych (w tym deeskalacją napięć i konfliktów), przeciwdziałaniem wypaleniu zawodowemu, międzynarodowymi standardami ochrony praw człowieka i praw dziecka (w tym Reguł z Hawany) – zalecenie częściowo zrealizowane.***

52. Jak ustalono w trakcie rewizytacji, policjanci pełniący służbę w Policyjnej Izbie Dziecka w Rzeszowie przechodzili w 2025 r. i 2026 r. cykliczne (co najmniej kilka razy w roku) szkolenia w ramach doskonalenia zawodowego lokalnego dla policjantów Wydziału Konwojowego KWP w Rzeszowie. W odpowiedzi KWP w Rzeszowie na raport KMPT z 2025 r. wskazano ponadto, że w 2025 r. funkcjonariusze uczestniczyli m.in. w szkoleniach: „Psychologia płci w kontekście komunikacji personalnej”, „Kryzys psychiczny, w tym kryzys suicydalny - budowanie odporności psychicznej”, „Zasady

równego traktowania w Policji i przez Policję", „Mowa nienawiści", które organizowane były przy współudziale Pełnomocnika Komendanta Wojewódzkiego Policji w Rzeszowie ds. Ochrony Praw Człowieka oraz Kierownika Sekcji Psychologów KWP w Rzeszowie.

53. Warto również wspomnieć, że Zastępca Dyrektora Biura Prewencji Komendy Głównej Policji zwrócił się w dniu 18 maja 2026 r. do KWP w Rzeszowie z pismem dotyczącym respektowania godności ludzkiej oraz przestrzegania i ochrony praw człowieka. W związku z tym, Zastępca Komendanta Wojewódzkiego Policji w Rzeszowie polecił komendantom miejskim, powiatowym, dowódcy oddziału prewencji i naczelnikom wydziałów garnizonu podkarpackiego uwzględnienie podczas doskonalenia zawodowego lokalnego oraz odpraw problematyki osób: nieletnich, z niepełnosprawnościami, neuroróżnorodnych, w procesie tranzycji płciowej. Wskazał również na konieczność weryfikacji i aktualizacji wykazów instytucji stojących na straży praw człowieka oraz list adwokatów i radców prawnych umieszczanych w miejscach izolacji. Tematyka ta ma być uwzględniana w kolejnych szkoleniach.

54. **KMPT zwraca się do Komendanta Wojewódzkiego Policji w Rzeszowie z prośbą o udzielenie informacji, kiedy i w jakim zakresie planowane jest przeszkolenie funkcjonariuszy PID z problematyki osób: nieletnich, z niepełnosprawnościami, neuroróżnorodnych, w procesie tranzycji płciowej.**

55. ***Rozważenie zorganizowania superwizji prowadzonej przez zewnętrznego eksperta dla funkcjonariuszy wykonujących zadania w Izbie – zalecenie niezrealizowane.***

56. Jak ustalono w trakcie rewizytacji, policjanci pracujący w PID nie mają możliwości korzystania z superwizji. W odpowiedzi KWP w Rzeszowie na raport KMPT z 2025 r. wskazano, że obszar związany z zorganizowaniem superwizji prowadzonej przez zewnętrznego eksperta dla funkcjonariuszy wykonujących zadania w Policyjnej Izbie Dziecka w Rzeszowie zostanie skonsultowany z przedstawicielami Pełnomocnika Komendanta Wojewódzkiego Policji w Rzeszowie ds. Ochrony Praw Człowieka, Sekcji Psychologów KWP w Rzeszowie oraz Wydziału Kadr i Szkolenia KWP w Rzeszowie. W przypadku akceptacji oraz zabezpieczenia odpowiednich środków obszar ten zostanie wdrożony do programu szkolenia lokalnego policjantów Policyjnej Izby Dziecka w Rzeszowie.

57. W ocenie KMPT superwizja jest pomocnym narzędziem do podnoszenia jakości pracy, rozwiązywania trudności merytorycznych i emocjonalnych związanych z wykonywaniem zawodu, a także do ochrony przed wypaleniem zawodowym.

58. **KMPT zwraca się do Komendanta Wojewódzkiego Policji w Rzeszowie z prośbą o udzielenie informacji, czy konsultacje, o których mowa w odpowiedzi na raport KMPT z 2025 r. miały miejsce i jaki był ich efekt.**

V. Inne kwestie

59. **[Nieformalne rozpytania nieletnich]** W dokumentacji jednego z nieletnich przebywającego w PID w czerwcu 2026 r. znajdowała się notatka urzędowa sporządzona przez funkcjonariuszy WK KPP Strzyżów, którzy dokonali zatrzymania dwóch nieletnich w związku z podejrzeniem popełnienia poważnego czynu karalnego. Z notatki wynika, że jeden z nieletnich podczas zatrzymania z własnej woli przedstawił swoją wersję wydarzeń, opisując przebieg zdarzenia, w związku z którym został zatrzymany, i jego w nim udział. Drugi zatrzymany, będąc na komisariacie „podczas swobodnej rozmowy”, również opisał okoliczności zdarzenia. Po tych czynnościach nieletni zostali osadzeni w PID.

60. W badanych przez KMPT sprawach, w czasie rozpytań często dochodziło do przemocy ze strony funkcjonariuszy, a także nacisków i presji, aby przyznać się do czynu. Podczas rozpytań nie informowano zatrzymanych o prawach, jakie im przysługują, skutkach prawnych składanych oświadczeń, jak i samej możliwości kontaktu z obrońcą. Niezależnie więc od pouczeń w czasie formalnego przesłuchania, funkcjonariusze uzyskiwali określone informacje, które mogły rzutować na dalszą sytuację procesową zatrzymanego, inicjować dalsze czynności dowodowe niekorzystne dla zatrzymanego i choćby w sposób pośredni, wpływać na wartościowanie innych dowodów zgromadzonych w sprawie¹⁹ (np. poprzez rozpytanie na notatkę urzędową, która następnie trafia do akt sprawy, a przesłuchujący funkcjonariusz bywa świadkiem na okoliczność treści tej rozmowy).

61. W ocenie KMPT praktyka prowadzenia nieformalnego rozpytania na temat czynu karalnego i sporządzenia z tego notatki urzędowej przez funkcjonariuszy pod nieobecność adwokata lub radcy prawnego, rodzica lub opiekuna, bez zapewnienia pełnych gwarancji procesowych, zwiększa ryzyko wystąpienia nadużyć, w szczególności w zakresie prawa do obrony oraz ochrony przed torturami, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem.

62. Zatrzymaniu często towarzyszą silne emocje, niepewność i presja psychiczna z nim związana, a co za tym idzie niezdolność do właściwej i realnej oceny własnego położenia. Z tego też względu osoba zatrzymana powinna mieć możliwość

¹⁹ Zob. wystąpienie RPO do Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 kwietnia 2017 r. na temat podjęcia inicjatywy legislacyjnej, która zagwarantuje osobom zatrzymanym przez Policję lub inne służby kontakt z obrońcą od samego początku zatrzymania (KMP.570.3.2017.RK). Dostęp: <https://sprawy-generalne.brpo.gov.pl/pdf//2017/4/KMP.570.3.2017/1027687.pdf>.

kontaktu z adwokatem lub radcą prawnym, który poinformuje go o jej prawach i obowiązkach oraz możliwościach działania, w przypadku naruszania jego praw. Zatrzymany może nie mieć bowiem świadomości co do konsekwencji, jakie jego oświadczenia lub podjęte czynności, wywołują w toku prowadzonego wobec niego postępowania i jak rzutują na wartościowanie dowodów zgromadzonych w sprawie. Dlatego pomoc profesjonalnego pełnomocnika jest w tym przypadku niezbędna.

63. Krytyczne podejście do praktyki prowadzenia nieformalnych rozpytań wyrażają również organizacje międzynarodowe i wypracowane przez nie standardy²⁰.

64. Zgodnie z Regułą 66 Zasad Mendeza: „«Nieformalne rozmowy», które stwarzają ryzyko obejścia oficjalnych przesłuchań lub obowiązujących gwarancji, nie powinny mieć miejsca. Po podjęciu decyzji o zatrzymaniu funkcjonariusze, poza oficjalnymi przesłuchaniami, powinni zadawać potencjalnym osobom przesłuchiwanym jedynie pytania o ograniczonym zakresie, np. dotyczące informacji osobistych lub danych biograficznych, które są niezbędne do przeprowadzenia zatrzymania i administrowania procedurami przyjmowania do aresztu”.

65. **KMPT rekomenduje Komendantowi Wojewódzkiemu Policji w Rzeszowie zorganizowanie szkolenia dla policjantów garnizonu podkarpackiego z Zasad Mendeza oraz wdrożenie w praktyce Reguły 66 odnoszącej się do sposobu prowadzenia rozmów poza oficjalnymi przesłuchaniami.**

66. **[Wysokie temperatury]** Rewizytacja KMPT w PID w Rzeszowie odbyła się w trakcie fali upałów, podczas których temperatura wynosiła 33-38°C . W pomieszczeniach było duszno i gorąco, nie były one wyposażone w klimatyzację. Funkcjonariusze dysponowali tylko jednym wiatrakiem/wentylatorem.

67. Obserwowany wzrost średnich temperatur w Polsce stwarza niespotykane dotąd wyzwania i trudności w miejscach detencji. Niewątpliwie problem ten ma charakter globalny. Wraz ze wzrostem temperatur znacząco wzrasta ryzyko odwodnienia oraz przegrzania organizmu. Upał może doprowadzić do wystąpienia udaru słonecznego lub ciepłego, który jest stanem zagrażającym zdrowiu, a nawet życiu. Upał wpływa również na układ nerwowy człowieka i jest szczególnie niebezpieczny dla osób starszych i dzieci. Ponadto, wysokie temperatury mogą

²⁰ Zob. Z. Ganczewska, P. Kubaszewski, B. Wierczyński, Obrońca potrzebny od zaraz. Dostęp do pomocy prawnej dla osób zatrzymanych: perspektywa dyrektyw unijnych i praktyki krajowej, Helsińska Fundacja Praw Człowieka / Krajowa Izba Radców Prawnych, Warszawa 2026 (dostęp: <https://hfhr.pl/publikacje/obronca-potrzebny-od-zaraz-raport>). Zob. również Dwudziesty ósmy Raport Generalny CPT, CPT/Inf(2019)9-part, par. 65, a także wyrok ETPC z dnia 11 maja 2023 r. w sprawie Lalik przeciwko Polsce, skarga nr 47834/19.

powodować ospałość, zdenerwowanie, a także wpływają na poziom koncentracji i efektywność pracy²¹.

68. KMPT zaleca Komendantowi Wojewódzkiemu Policji w Rzeszowie przekazanie środków finansowych umożliwiających podjęcie działań mających na celu złagodzenie skutków ekstremalnych upałów w PID w Rzeszowie (np. poprzez wyposażenie Izby w klimatyzację).

VI. Zalecenia

Na podstawie art. 19 OPCAT Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur zaleca:

1. Kierownikowi Policyjnej Izby Dziecka w Rzeszowie:

- 1.1.** usunięcie z ankiet wypełnianych przez nieletnich (nawet jeśli są one dobrowolne) pytań i obszarów dotyczących czynów karalnych;
- 1.2.** odstąpienie od praktyki gromadzenia i przechowywania dokumentów i informacji nieletnich na temat udzielanych im świadczeń zdrowotnych oraz stanu zdrowia;
- 1.3.** modernizację miejsca do spędzania przez nieletnich czasu na świeżym powietrzu, w szczególności przez wyposażenie w ławkę oraz co najmniej częściowe zadaszenie;
- 1.4.** wyposażenie Izby w jednorazowe maty/dywaniki papierowe;
- 1.5.** wyposażenie toalet w środki menstruacyjne;
- 1.6.** usunięcie z wykazu instytucji stojących na straży praw człowieka nieaktualnego adresu mailowego Biura Rzecznika Praw Obywatelskich (biurorzecznika@brpo.gov.pl) i zastąpienie go informacją na temat możliwości zgłoszenia sprawy do RPO za pomocą specjalnego formularza dostępnego na stronie:
https://formularze.brpo.gov.pl/formularz_kontaktowy?department=other.

2. Komendantowi Wojewódzkiemu Policji w Rzeszowie:

- 2.1.** zapewnienie Kierownikowi Policyjnej Izby Dziecka w Rzeszowie środków finansowych na realizację powyższych zaleceń, w szczególności na podjęcie działań mających na celu złagodzenie skutków ekstremalnych upałów w PID w Rzeszowie (np. poprzez wyposażenie Izby w klimatyzację);

²¹ Zob. <https://www.gov.pl/web/zdrowie/nadchodzi-upal-dowiedz-sie-jak-sie-zachowac>.

- 2.2.** zorganizowanie szkolenia dla policjantów garnizonu podkarpackiego z Zasad Mendeza oraz wdrożenie w praktyce Reguły 66 odnoszącej się do sposobu prowadzenia rozmów poza oficjalnymi przesłuchaniami.

Ponadto KMPT zwraca się do Komendanta Wojewódzkiego Policji w Rzeszowie z prośbą o udzielenie informacji:

- 2.3.** kiedy i w jakim zakresie planowane jest przeszkolenie funkcjonariuszy PID z problematyki osób: nieletnich, z niepełnosprawnościami, neuroróżnorodnych, w procesie tranzycji płciowej;
- 2.4.** czy miały miejsce konsultacje z przedstawicielami Pełnomocnika Komendanta Wojewódzkiego Policji w Rzeszowie ds. Ochrony Praw Człowieka, Sekcją Psychologów KWP w Rzeszowie oraz Wydziałem Kadr i Szkolenia KWP w Rzeszowie w zakresie zorganizowania superwizji prowadzonej przez zewnętrznego eksperta, jeśli tak to jaki był ich efekt.

Opracowała: Justyna Jóźwiak

Za Zespół podpisuje:

Rafał Kulas

Dyrektor Zespołu

/-wydano i podpisano elektronicznie/